نەجیبە مەحموود - سووید

خەریکە کوردستان دەبێتە بنکەیەک بۆ تەراتێنی لەشفرۆش و سەرۆک باندەکان

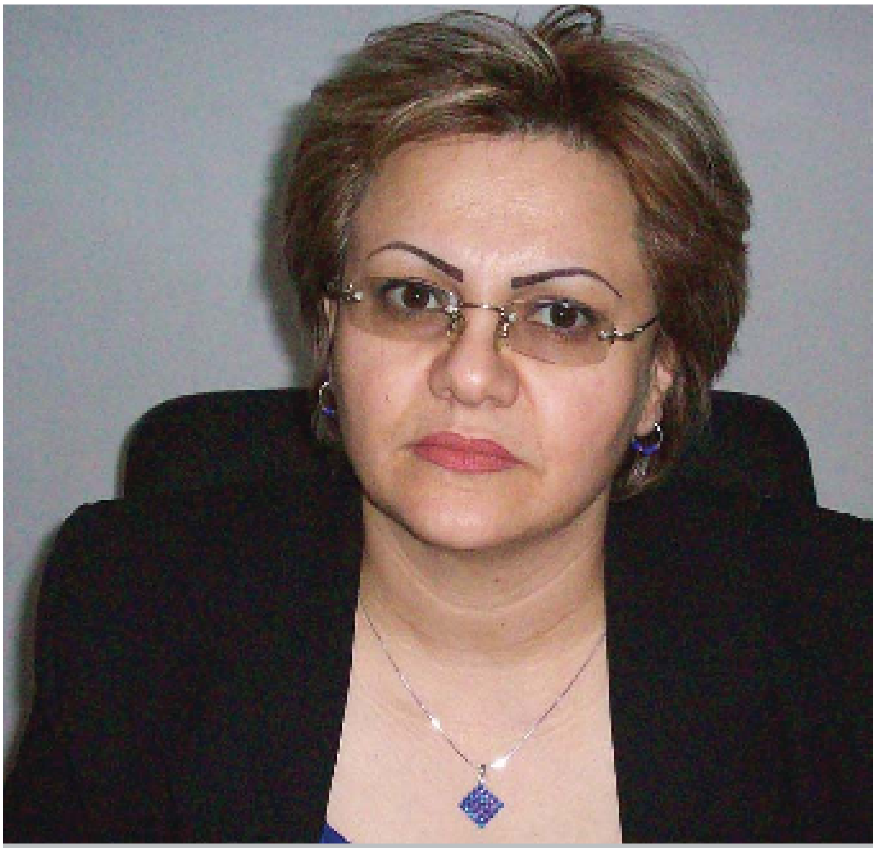

نەجیبە مەحمود یەکێکە لەوژنانەی ساڵانێکی زۆرە تەمەنی خۆی بۆ داکۆکیکردن لەمافەکانی ڕەگەزی مێینە تەرخان کردوە ، ساڵانێکی زۆر لەرێکخراوەکانی کوردستان کاری کردوە ، پێشتر بەرپرسیی بەشی ژنانی رێکخراوی گەشەپێدانی مەدەنیەت بوە ، ئێستا لەوڵاتی سوید نیشتەجێ یە، لەدیمانەیەکی تایبەتدا ناوبراو قسە لەسەر دیاردەی لەشفرۆشی و مەترسیەکانی بلاوبوونەوەی لەشفرۆشی دەکات لەکوردستان، تیشک دەخاتە سەر کاریگەری کولتووری جیهانگیری لەدروست بوون و پەرەسەندنی لەشفرۆشی .

گۆڤاری چرکە

لەش فرۆشی کاتێك کەسێك بەخواستی خۆی ئەو پیشەیە هەڵ ئەبژێرێت،ئەوا تاوانێکی گەورەیە دەرحەق بەلاشە یا جەستەی وهەست و ئیحساسی خۆی ئەکات ،بەڵام ئەوەی گرنگە قسەی لە سەر بکرێت کە بە گەورەترین تاوان ئەژمێردرێت دەرحەق بە مرۆڤایەتی ،ئەویش کاری سەرۆك باندەکانە ،کە بە شێوەی هەڵخەڵەتاندن یاخوود سوود وەرگرتن لە بارودۆخی ژیانی ئابووری و کۆمەلایەتی ژنان و کچان،بە شێوەیەك کە ناچار بکرێن بەمل کەچ کردنیان بۆ ئەو کارە قێزەونە .

چرکە: جگە لەپاڵنەری مادی پێت وایە چی تر وا لە ژن دەکات هانا بۆ لەشفرۆشی ببات و ببێتە لەشفرۆش ؟

نەجیبە مەحمود : بە دلنییایەوە لایەنی ئابووری ئەگەر ئاستی وشیاری کەسەکانێش لاواز بێت ئەوە یەکێکە لە بوارە هەرە سەرەکیەکان بۆ هاندانی ژنان بۆ کاری لەشفرۆشی وە هەروەها لایەنی کۆمەلایەتی ،وەك گەورە بە بچووك ،ژن بە ژنە ،لە بری خوێن دان ،بە زۆر بە شوودان ،جیاوازی تەمەن ،هەروەها بێ لانەیی ،بێ سەر پەرشتی ،ئەوانە ئەبنە هۆی دروست کردنی ژیانێکی نائارام و لە ژیانی نائارامیش دا ،مرۆڤ پەنا ئەبات بۆ زۆر ڕێگای تر کە پێی وابێت ئارامی لێی دەست ئەکەوێت ،ئەمانە ئەبنە هۆکار بۆ پەنابردن و ناچار کردنیان بەو کارە .

چرکە:ڕێژەی لەشفرۆشی لەکوردستان و وڵاتانی پێشەکەوتوو چۆن دەبینیت ، بەتایبەت لەنیو ژنانی کورددا ؟

نەجیبە مەحمود : هەڵبەتە وەك ڕێژەی لەشفرۆشی ،گەر چی ئاماریکی تەواو نیە ،بەڵام وەك دیاردە لە کۆتایی نەوەتەکاندا لە زیاد بوندایە بە تەواوەتی پەردەی لەسەر هەڵمالدرا، ئەویش ئەگەڕێتەوە بۆ دارمانی ئابووری و سیاسی و کۆمەلایەتی لە کوردستاندا .

چرکە: لەش فرۆشی و ژنانی لەشفرۆش چۆن دەبینیت ، ئایە پێت وایە ئەوان کەسانێکی تاوانبارن ؟

نەجیبە مەحمود : لەشفرۆشی دیاردەیەکە لە سەر ئاستی جیهان پیادە دەکرێت ،ئەویش بازرگانی کردنە بە جەستەی ڕەگەزی مێینە ،یاخوود کەسانیك جەستەی خۆیان ئەفرۆشن لە بەرامبەر دابین کردنی بژێوی وپێداویستی ژیانیان ، کە کۆمەڵگەی ئێمەش یەکێکە لەو کۆمەڵگەیەی خەریکە ئەو دیاردەیە بەرەو تەشەنە کردن ئەروات.

چرکە: زۆرجار لەلەشفرۆشی دا بەرپرسەکان تاوانبار دەکرێن ، بەڵام دەبینین لەئەوروپاش بەرێژەیەکی زۆر لەشفرۆشی بەدی دەکرێت ، ئەی چ وا لەژنێکی کورد دەکات لەوڵاتانی پێشکەوتوی وەک ئەوروپا ئەم کارە بکات ؟

نەجیبە مەحمود : ڕاستە لە ئەورووپاش ئەو دیاردەیە هەیە ،بەڵام جیاوازی ژنانی ئەورووپا لەگەڵ کوردستان لەوە دایە ،کە ژنان لە کوردستان بە خواستی خۆیان نەبووە ،بەڵکوو ناچار بەو کارە کراون ،وە لە کتێبی ئۆقیانووسێك لە تاوانیش دا هاتووە و ئیشارەتی پێ دراوە ،جگە لەوەش لە بەدواداچوونی ٢٠٠١ ی خۆمان بۆمان دەرکەوت .بەڵام نازانم ژنانی کورد لە ئەورووپا ئەو کارە ئەکەن یان نا چوونکە ئەوە ئەبێ بە پێی لێکۆڵینەوە و ئامار بتوانیت رای خۆتی لەسەر بدەیت .

چرکە: کاریگەری تەکنەلۆژیا بەگشتی و میدیا بەتایبەتی لە دروستکردنی ژنانی لەشفرۆشدا چۆن دەبینیت؟

نەجیبە مەحمود : بە دڵنیاییەوە کاتێك تەکنەلۆژیا پێش ئەکەوێت، عەولەمەش کاریگەری راستەوخۆی ئەبێت لە سەر ولاتە دواکەووتوەکان ، ئەگەر ئەو ولاتانە خۆیان بۆ ئامادە نەکردبێت بە شێوەیەك خۆیان بگونجێنن ،ئەوە ناتوانێت بە شێوەیەکی تەندروست مامەڵە لەگەڵ گۆرانکاریەکاندا بکات و سوودی لێ وەر بگیرێت ،بۆیە (پێویستە دەسەڵات پرۆژەی هەبێت بو بەرز کردنەوەی ئاستی هۆشیاری کۆمەلگە وزەمینە لەبار کردن بۆ ئەو کرانەوەیە بە سەر کۆمەلگەدا).وە لێرەدا (خەڵکی بە توانا و خاوەن دەسەلات ئەتوانن خەلکی لاواز و بێ دەسەڵات بە کار بهێنن بۆ مەرامەکانی خۆیان).

چرکە: بۆچی تائێستا ڕێکخراوەکان و حکومەتیش هیچ هەوڵێکی ئەوتۆیان سەبارەت بەم کێشەیە نەداوە، ئایە لەشفرۆشی لای ئەوان بەکێشە نازانرێت یاخود لەتوانایاندا نی یە ئەم دیاردەیە کەم بکەنەوە یاخود چارەسەری بکەن ؟

نەجیبە مەحمود : لە سالی(٢٠٠١) دا ئێمە کۆمەلێك رێکخراوو کەسایەتیە ڕۆشنبیرەکان بە یەکەوە هەولمان دا کە لە هۆکارەکانی سەرهەڵدانی ئەو دیاردەیە بکۆڵینەوە و بە دوا داچوونی بۆ بکەین ،بەڵام بەداخەوە پەیوەندیمان بە چەند بەرپرسێکەوە کرد نە لە دەزگا حزبی و نە حکومی پالپشتیان نەکردێن ،بەڵکوو رێکخراوی ژنانیش هەبوو دژایەتی ئەکردین و ئەیان وت خۆشبەختانە ئەمە نەبۆتە دیاردە لە کۆمەڵگەی ئێمەدا،وە دەریش کەوت کە بەلێ نەك دیاردەیە بەڵکوو ئەگەر فریا نەکەوین ئەوە دزە ئەکاتە زۆربەی ماڵەکان و رۆژ لە دوای رۆژ لە تەشەنەکردن دایە .بەلێ کێشەیەکی گەورەیە و هەندێك بەرپرس لێی ئاگادارن بە پێ بەدواداچوونی کتێبی ئۆقیانووسێك لە تاوانیش دیارە،ئەوکات زەوی درابوو بە سەرۆك باندەکان ،،ئەی ئەوە هاندان نەبێت ناوی چی لێ ئەنێت ؟ئەوەی کێشەی گەورە یە لەم کۆمەلگایە ،نەخێزان ،نە حکوومەت ،نە وەزارە تە پەیوەندی دارەکان ،نە پەرلەمان ،نە حزبەکان ،کەس بە پێویستی نازانێت قسە لەسەر ئەو کێشەیە بکەن ،وەك شتێکی شەرم هێن بۆ کۆمەڵگەی کوردی سەیر ئەکرێت .کە زۆر خیزان بە دەست ئەو کێشەیەوە ئە نالێنێت ،وا خەریکە کوردستان ئەبێتە بنکەیەکیش بۆ تەراتێنی لەشفرۆش و سەرۆك باند کریاری شارەکانی تری عیراق .بۆیە من هەموو ئەو دەزگایانەی ناوم بردوون لەسەرەوە ،بە بەرپرسی یەکەم ئەزانم ،ئەگەر کار نەکرێت بۆ کەم کردنەوە بە جۆرێك لە جۆرەکان بەرپرسن لە بەژداری کردن لە تەشەنەکردنی ئەو دیاردەیە،من لێرە دا بە پێویستی ئەزانم بپرسم لە حکومەت ئایا سەر هەلدانی ئەم دیاردەیە پێویستە حکوومەت بە زەنگێکی خەتەری لە قەڵەم بدات بۆ تووش بوون و رووبەروو بوونەوەی کۆمەڵگە بە قەیرانێکی گەورە ، وپلانی بۆ دابرێژێت یان بە پێ دانی خەڵات خۆی بدزێتەوە ؟.

چرکە:بەبڕوای تۆ پێویستە چ هەنگاوێک بنرێت بۆ کەم کردنەوەو چارەسەر کردنی لەشفرۆشی ؟

نەجیبە مەحمود : بە بڕوای من ،پەرلەمان ،حکوومەت ،وەزارەتەکان وەك ؛کاروباری ژنان ،کاروباری کۆمەلایەتی ،پەروەردە ،ناوخۆ ،تەندروستی رۆشنبیری ،ئەمانە پیویستە کۆبوونەوەی بە پەلە ی خۆیان بکەن ،تویژینەوەی لەسەر هۆکارەکانی بکەن،لە هەمان کاتدا چارەسەریان بۆی هەبێت ،ئەگەر ئابووریە فرسەتی کار دروست بکرێت بۆ ژنان ،ئەگەر کۆمەڵایەتیە ئەوە ئەبی بە یاسا رێك بخرێت و چارەسەری بۆ بدۆزرێتەوە ،لە هەمان کات دا پێویستە کار بکرێت بۆ پەروەردەکردنی قووربانیان بە شێوەیەك کە بگەرێندرێنەوە بۆ ژیانی ئاسایی خۆیان ،لە لایە کۆمەڵگە ئیعتباریان بۆ بگەرێندرێتەوە . وە سزای توونـد هەبێت بۆ سەرۆك باندەکان کە کچان و ژنانی ئەم ولاتەی هەلئەخەڵەتێنن و بە هەمان شێوە سزای توونـد بۆ ئەو دایك وباوکانەی حەق بە خۆیان ئەدەن منالّەکانیان بەکار ئەهێنن بۆ ئەو مەبەستە .

چرکە: بەپێی توێژینەوەی ئۆقیانوسێک لەتاوان بەشێکی زۆر لەژنان بەهۆی یان لەریگەی بەرپرسی حزبیی و حکومیەکانەوە توشی لەشفرۆشی هاتوەن ، ئەمە ئەوە ناگەیەنێت کە بە شێکی زۆر لەبەرپرسان باوەریان بەمافی ژن نی یە ؟

نەجیبە مەحمود :(پێش هەموو شتێك پێویستە ناوی ئەو بەر پرسانە ئاشکرا بکرێت و لە دادگا داوایان لە سەر تۆمار بکرێت ،پۆستەکانیان لێ بستێندریتەوە) ،کە بەم شێوەیە داهاتی ولاتەکە بۆ مەرامە گلاوەکانی خۆیان بەکار بهێنن ،ببێتە هۆی ماڵوێرانی مێللەتەکە ،بۆیە ئەبێ سنوور دابنرێت بۆ ئەو مەسئوولە نا مەسئوولانە .

پێویستە ناوی ئەو بەر پرسانە ئاشکرا بکرێت کە ژنانیان توشی لەشفرۆشی کردووە ، پۆستەکانیان لێ بستێندرینەوە